

Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry:n lausunto Yhteisöllinen kansalaistoiminta 2020 -työryhmän mietinnöstä

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/1007/2019

1. Sääntöjen vähimmäissisällön keventäminen ja uuden yhdistyksen sääntöjen kirjoittamista helpottavat olettamasäännökset – yhdistyslain 8, 10 b, 23, 24, 35, 38, 38 a, 39 a ja 40 §

Työryhmän ehdottamien uusien olettamasääntöjen perusteella, jollei säännöissä toisin määrätä:

- jäsenmaksua voidaan periä yhdistyksen kokouksen päätöksellä
- hallituksen jäseniä 3-7; hallituksen jäsenten, tilin/toiminnantarkastajan toimikausi päättyy ja uusi kausi alkaa valinnasta päättävän yhdistyksen kokouksen päättyessä
- tilikausi on kalenterivuosi
- henkilövalinnat tehdään, tilinpäätös vahvistetaan ja vastuuvapaudesta päätetään varsinaisessa yhdistyksen kokouksessa 6 kk kuluessa tilikauden päättymisestä
- kirjallinen kutsu yhdistyksen kokoukseen jäsenille 2 viikkoa ennen kokousta
- purkautuvan yhdistyksen jäljelle jäävä omaisuus on käytettävä yhdistyksen tarkoituksen edistämiseen purkamisesta päättävän kokouksen määräämällä tavalla.

Uudet olettamasäännöt perustuvat yhdistysten nykyiseen sääntökäytäntöön (mm. Patentti- ja rekisterihallituksen mallisäännöt, järjestöjen sääntömallit), joita suurin osa uusista yhdistyksistä käyttää. Tarkoitus on, ettei uusista olettamasäännöistä seuraa muutoksia vanhoille yhdistyksille.

- Kannata sellaisenaan
- Kannatan muutettuna
- **Vastustan**
- Ei kantaa
- Muu ehdotus, mikä?

Perustelut: Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry kiittää mahdollisuudesta lausua työryhmän mietinnöstä ja yhdistyslakiin esitettävistä muutoksista. Partio on Suomen suurin nuorisjärjestö ja tarkastelemme asiaa sekä ison kattojärjestön ominaisuudessa kuin pienten vapaaehtoisvoimin paikallistasolla toimivien yhdistysten näkökulmasta. Suomessa toimii yli 700 rekisteröityä partioryhdyksistä eli lippukuntaa ja uusia perustetaan jatkuvasti. Partiolippukunnissa vastuutehtävissä toimivat (usein nuoret) vapaaehtoiset.

Emme näe tarvetta muutokselle, nykyinen malli on hyvä. Pidämme järkevänä, että yhdistystä perustettaessa sovitaan yhdistyksen säännöistä yksiselitteisesti siten, että jokainen ymmärtää mitkä säännöt toimintaa ohjaavat. Olettamasäännöissä on vaarana, että se aiheuttaa enemmän sekaannusta kuin nykyinen mallisääntöihin perustuva ohjaus jos osa asioista jätetään kirjaamatta yhdistyksen omiin sääntöihin.

2. Jäsenten yhdenvertaisuusperiaatteesta nimenomainen säännös – yhdistyslain 10 a §

Työryhmä ehdottaa yhdistyskäytäntöä vastaavaa nimenomaista säännöstä yhdenvertaisuusperiaatteesta, joka selventää nykyisin suurelta osin sääntelemättömän periaatteen soveltamista yhdistyksissä. Ehdotuksen soveltamisala on huomattavasti suppeampi kuin muissa yhteisömuodoissa eikä periaatetta sovelleta yhtä tarkasti kuin muissa yhteisömuodoissa. Ehdotuksella selvennetään jäsenten yhdenvertaisen kohtelun vaatimuksen erot ja yhtäläisyydet muiden yhteisölakien, perustuslain ja hallintolainsäädännön yhdenvertaisuusperiaatteisiin ja yhdenvertaisuussäntelyyn.

Ehdotus perustuu oikeuskirjallisuuden lisäksi työryhmän selvittämään yhdistyskäytäntöön (esim. verkkokyselyt ja -keskustelut ja työpajat). Ehdotuksen perusteluissa on paljon käytännöstä nousseita esimerkkejä.

- Kannatan sellaisenaan
- Kannatan muutettuna
- **Vastustan**
- Ei kantaa
- Muu ehdotus, mikä?

Perustelut: Yhdenvertaisuusperiaatteen tulkinta ei ole käytännön yhdistystoiminnassa aina helppoa. Kuten seurantaryhmän palautteessa tuodaan esiin, on epäselvää selkeyttäisikö nimenomainen säännös nykytilaa yhdistystoimijoille.

Jos jäsenten yhdenvertaisuudesta säädetään lailla, on tärkeää, että hallituksen esityksessä tuodaan erittäin selkeästi esiin, mikä on säännöksen soveltamisala suhteessa kunkin yhdistyksen tarkoituksen toteuttamiseen. On hankalaa, jos ehdotettu säännös aiheuttaa käytännön tulkintaongelmia yhdistyksissä.

Kannamme huolta, että yhdenvertaisuusperiaate tulkitseminen voi johtaa ristiriitaisiin tulkintoihin esimerkiksi jäsenetujen, jäsenmaksuvapautusten tai erilaisten osallistumismaksujen osalta. Jäsenpalvelut ja -edut ovat usein sellaisia, että jonkun mielestä jotkut muut saavat epäoikeutettua etua, mutta on tärkeää, että yhdistystoimintaa ei rinnasteta kaupalliseen toimintaan vaan tyytymättömyys päätöksiin ratkotaan yhdistysdemokratian kautta.

3. Sallitaan 100% verkkokokoukset perinteisen yhdistyksen kokouksen tai valtuutettujen kokouksen vaihtoehtona – yhdistyslain 17 §:n 2 momentti

Verkkokokous perustuisi aina yhdistyksen sääntöihin ja jäsenten käytössä olisi kaikki perinteistä kokousta vastaavat osallistumiskeinot ("teknologia-neutraali" kokousmääritelmä, käytännössä yleensä reaaliaikainen osallistuminen). Hallitus vastaisi tarvittavista kokousjärjestelyistä.

- **Kannatan sellaisenaan**
- Kannatan muutettuna
- Vastustan
- Ei kantaa
- Muu ehdotus, mikä?

Perustelut: Tärkeä muutos modernin kansalaistoiminnan kannalta ja helpottaa myös partion toimintaa. Esimerkiksi toiselle paikkakunnalle muuttaneet nuoret voivat jatkaa toimintaansa omissa paikallisyhdistyksissään helpommin. Helpottaa reagoitua yllättäviin tilanteisiin ja mahdollistaa joustavamman päätöksenteon.

On kuitenkin huolehdittava, että kokoukset ovat kaikille saavutettavia.

4. Etäosallistuminen mahdolliseksi hallituksen päätöksellä, jollei säännöissä rajoitettu tai kielletty – yhdistyslain 17 §:n 3 momentti

Ehdotuksella pyritään digitalisoinnin mahdollisuuksien käyttöön täysimääräisesti sekä, vältetään sääntömuutos- ym. Kuluja. Ehdotuksen valmistelu perustuu myönteisiin kokemuksiin ja työryhmän arvioon väliaikaisen lain aikaisesta kokouskäytännöstä.

- **Kannatan sellaisenaan**
- Kannatan muutettuna
- Vastustan
- Ei kantaa
- Muu ehdotus, mikä?

Perustelut: Samat perustelut kuin edellä. On esimerkiksi yllättävissä tilanteissa hankalaa, jos päätöksentekovastuu tästä on hallitusta ylempänä.

5. Jäsen- ja liittoäänestys myös hallituksen puheenjohtajasta ja hallituksen jäsenistä mahdolliseksi – yhdistyslain 17 ja 19 §

Hallitusohjelman mukainen mahdollisuus jäsen- ja liittoäänestyksen sallimiseen hallituksen tai sen puheenjohtajan valitsemiseksi perustuisi aina yhdistyksen sääntöjen määräykseen. Liittoäänestyksellä tarkoitetaan päätöksentekoa, jossa esimerkiksi puolue-yhdistyksen jäsenyhdistyksen henkilöjäsen saa äänestää puolueyhdistyksen yhdistyksen kokoukselle kuuluvasta asiasta.

Ehdotuksen ero yhdistyksen kokouksessa käsiteltävään hallituksen puheenjohtajan ja jäsenen valintaan olisi se, ettei tarvitse järjestää kokousta, jossa keskustellaan ehdokkaista. Nykyisin jäsenyhdistyksen henkilöjäsenelle ei voi antaa äänioikeutta esim. puolue-yhdistyksen puheenjohtajan tai hallituksen jäsenen vaalissa.

- Kannatan sellaisenaan
- **Kannatan muutettuna**
- Vastustan
- Ei kantaa
- Muu ehdotus, mikä?

Perustelut: Kannatamme esitystä, jossa hallituksen puheenjohtajiston valinta olisi mahdollinen jäsen- ja liittoäänestyksessä. Ehdotus edistää yhdistystoimintaa ja yhdistysdemokratiaa. Emme näe ehdotusta tarpeelliseksi hallituksen jäsenten osalta.

6. Jäsenen kyselyoikeudesta yhdistyksen kokouksessa nimenomainen säännös – yhdistyslain 25 a §

Työryhmä ehdottaa nykyistä yhdistyskäytäntöä vastaavaa nimenomaista säännöstä jäsenen kyselyoikeudesta ja yhdistyksen johdon vastausvelvollisuudesta yhdistyksen kokouksessa. Tarkoituksena on selventää, milloin nykyisin sääntelemätön kyselyoikeus ja vastausvelvollisuus on tai sitä ei ole.

Ehdotus perustuu oikeuskirjallisuuden lisäksi työryhmän selvittämään yhdistyskäytäntöön (esim. verkkokyselyt ja –keskustelut ja työpajat). Ehdotuksen perusteluissa on paljon käytännöstä nousseita esimerkkejä.

- Kannatan sellaisenaan
- **Kannatan muutettuna**
- Vastustan
- Ei kantaa
- Muu ehdotus, mikä?

Perustelut: Yhdistyskentän moninaisuudesta johtuen toivomme, että yhdistyksille jää mahdollisuus määritellä toimielimet ja kokoukset, joissa kyselyoikeutta käytetään. Hallituksen tai valtuuston vastausvelvollisuus ei saa muodostua yhdistyksissä liian raskaaksi prosessiksi.

7. Sallitaan päätösvallan delegointi jäseneksi ottamisen ja eroilmoituksen vastaanottamisen osalta – yhdistyslain 12 ja 13 §

Jäseneksi ottamisen osalta delegointi perustuisi sääntöihin, eroilmoituksen vastaanottamisen osalta hallituksen päätökseen. Tarkoituksena on helpottaa digitaalisten palveluiden mahdollisuuksien hyödyntämistä jäsenasioissa (esim. liiton jäsenpalvelujärjestelmää hyödynnetään jäsenyhdistyksen jäsenasioiden hoidossa).

Ei muutosta jäsenen erottamiseen (ei perusteita sallia delegointia)

- **Kannatan sellaisenaan**
- Kannatan muutettuna
- Vastustan
- Ei kantaa
- Muu ehdotus, mikä?

Perustelut: Tarpeellinen lisäys käytännön toiminnan kannalta – ehdotettua muutosta sovelletaan jo yhdistysten operatiivisessa toiminnassa ja työnjaossa.

8. Hallituksen huolellisuus- ja lojaliteettivelvollisuudesta ja velvollisuudesta huolehtia yhdistyksen hallinnon järjestämisestä nimenomaiset säännökset. Nimenomainen lain tai sääntöjen vastaisten päätösten täytäntöönpanokiekto – yhdistyslain 35 §

Työryhmän ehdotuksen tarkoituksena on selventää yhdistyksen hallituksen yleisiä tehtäviä. Ehdotuksessa on otettu huomioon myös tilanne, jossa vastuu päivittäisesti johtamisesta on toimitusjohtajalla (esim. rajoittaa nimenomaisesti hallituksen vastuuta kirjanpidosta ja varainhoidosta).

- Kannatan sellaisenaan
- Kannatan muutettuna
- Vastustan

- **Ei kantaa**
- Muu ehdotus, mikä?

Perustelut:

9. Sallitaan myös yhdistyksille toimitusjohtaja-toimielin – yhdistyslain 35 a §

Työryhmä ehdottaa, että yhdistyksen säännöissä voitaisiin määrätä toimielin-toimitusjohtajan valitsemisesta. Mahdollisuus sallitaan kaikille yhdistyksille (ei esim. koko- eikä toimialarajoja). Toimitusjohtaja vastaa hallituksen ohjauksessa ja valvonnassa yhdistyksen päivittäisestä johtamisesta. Hallitus valitsee ja erottaa toimitusjohtajan, joka ei ole työsuhteessa yhdistykseen. Ehdotus ei vaikuta yhdistysten nykyisten toiminnanjohtajien, pääsihteerien ym. työsuhteisiin.

- **Kannatan sellaisenaan**
- Kannatan muutettuna
- Vastustan
- Ei kantaa
- Muu ehdotus, mikä?

Perustelut: Mielestämme hyvä lisäys, joka ei vaikuttaisi yhdistyksiin elleivät ne halua ottaa tj-toimielintä käyttöön, mutta voisi helpottaa toisten yhdistysten toimintaa.

10. Yhdistyksen johdon esteellisyysääntelyn tarkistus – yhdistyslain 37 §

Työryhmän ehdottamaa esteellisyysääntelyä sovellettaisiin hallituksen jäseniin, (ehdotettavaan) toimitusjohtajaan ja muuhun sääntöjen perusteella hallintotehtävää hoitavaan toimihenkilöön (nykyisin kaikki toimihenkilöt).

Tarkoitus on selvittää vastuusuhteita yhdistyksessä: hallitus ja mahdollinen toimitusjohtaja vastaavat yhdistyksen toiminnan järjestämisestä niin, että intressitiriitatilanteita ei synny ja/tai ne tunnistetaan ja niissä toimitaan asianmukaisesti.

Työryhmän ehdotuksella selvennetään esteellisyyden perusteita siten, että yksityinen etu voi olla esteellisyysperuste vain, jos toimi poikkeaa yhdistyksen tavanomaisesta toiminnasta tai tavanomaisista ehdoista. Lisäksi selvennetään sitä, milloin välillinen etu johtaa ja ei johda esteellisyyteen.

- Kannatan sellaisenaan
- Kannatan muutettuna
- Vastustan
- **Ei kantaa**
- Muu ehdotus, mikä?

Perustelut: nykyinen sääntely on riittänyt hyvin partiossa.

11. Pienimmille yhdistyksille sallitaan helpotettu tilinpito – yhdistyslain 37 a §

Työryhmä ehdottaa, että jos yhdistyksen tuotot ovat enintään 30 000 €/v, se voi soveltaa kirjanpitolakia kevyempää tilinpitonormistoa, joka perustuu maksuperusteiseen yksinkertaiseen kirjanpitoon. Tarkoituksena on tulojen, menojen, varojen ja velkojen erillään pitäminen. Tilinpitoon ei kuulu pakollisen tilinpäätöksen laatimista, jos tilinpito pidetään säännöllisesti (vähintään kuukausittain) jäsentenä nähtävänä. Lisäksi tilinpito-mallissa on mahdollisuus tilinpäätöstä kevyempään vuosilaskelmaan.

- **Kannatan sellaisenaan**
- Kannatan muutettuna
- Vastustan
- Ei kantaa
- Muu ehdotus, mikä?

Perustelut: Kannatamme muutosta. Kannustamme kyllä jatkossakin partiolippukuntia tekemään tilinpäätöksen. On arvokasta, että yhdistystoiminnassa kertyy osaamista, josta on hyötyä esimerkiksi työelämässä ja moni partiolainen on oppinut talouden hallintaa harrastuksensa kautta. Pienten yhdistysten toiminnan helpottamiseksi näemme kuitenkin tärkeänä keventää normistoa tältä osin ja siten varmistaa, että yhdistyksissä pystytään aidosti toimimaan yhdistyslain mukaan ja mukaan yhdistyksen hallintoon on helppo tulla.

12. Yhdistysten yhdistymiseen uusi vaihtoehto – yhdistyslain 42 a – 42 c §

Työryhmä ehdottaa vaihtoehtoista sopimukseen perustuvaa yhdistymisjärjestelyä, jolla pyritään helpottamaan erityisesti suurempien yhdistysten yhdistämistä. Ehdotus sisältää varojen ja velkojen yleisseuraannon ja järjestelyn kaikkien oikeusvaikutusten (mm. uuden yhdistyksen perustaminen, sääntömuutos, jäsenyyksien siirtyminen, yhdistyvän yhdistyksen purkautuminen) voimaantulon saman aikaisesti rekisteröinnillä. Yleisseuraanto vähentää olennaisesti varojen ja vastuiden yksilöintiin ja ”järjestämiseen” liittyvää selvittelyn tarvetta.

Velkojen yleisseuraannon vuoksi ehdotus sisältää velkojansuojamenettelyn.

- **Kannatan sellaisenaan**
- Kannatan muutettuna
- Vastustan
- Ei kantaa
- Muu ehdotus, mikä?

Perustelut: Nähdäksemme tämä olisi hyvä uusi vaihtoehto yhdistysten yhdistämiseen. Erityisesti, jos yhdistyksellä on enemmän kuin yksittäisiä yhdistysjäseniä tai suuri määrä henkilöjäseniä, menettelyssä voisi olla etuja verrattuna nykyiseen malliin. Järjestörakenteen kehittämiseen on hyvä olla tarjolla erilaisia työkaluja.

13. Muut kommentit työryhmän muutosehdotuksesta yhdistyslain osalta

Yhdistyslain 17 §:n 1 momentti (perinteisen kokouksen määritelmä), 22 § (viittauksen selvennys), 24 §:n 2 momentti (kokouskutsun sisältö etäosallistumisesta, verkkokokouksesta ja ennakoilmoittautumisesta), 25 §:n 2 momentti (ennakoilmoittautumisvelvollisuuden sisällön tarkistus), 26 § (toimitusjohtajan esteellisyys yhdistyksen kokouksessa), 27 §:n 2 momentti (jäsen- ja liittoäänestystä koskevan helpotetun sääntömuutoksen soveltamisalan rajoitus, joka liittyy jäsen- ja liittoäänestyksen käyttöalan laajentamiseen), 29 § (avoin äänestys mahdolliseksi myös suhteellisessa vaalissa), 30 § (äänestys- ja vaalijärjestysvaatimuksen rajoittaminen jäsen- ja liittoäänestykseen), 32 § (moiteoikeus myös toimitusjohtajalle), 33 § (kanneoikeus myös toimitusjohtajalle), 39 § (toimitusjohtajan vahingonkorvausvelvollisuus ja johdon vahingonkorvausvastuun rajoittaminen muuta yhteisö- ja säätiölainsäädäntöä vastaavasti), 40 § (pakollisen lopputilityskokouksen tilalle lopputilityksen saatavana pitovelvollisuus), 43 § (lakkautettavan yhdistyksen varojen käyttäminen), 48 § ja 52 § (mahdollisen toimitusjohtajan huomioon ottaminen perus- ja muutosilmoituksessa yhdistysrekisteriin), voimaatulosäännös (ehdotetaan tulemaan voimaan 1.7.2022), siirtymäsäännökset (kokouskutsuajan ja ennakoilmoittautumisen määräajan suhde, ennen lain muutosta käytössä ollut toimitusjohtaja-nimike ja vahingonkorvausvastuu ennen lain muutosta aiheutetusta vahingosta).

14. Muut yhdistyslakiin tai siihen liittyviin suosituksiin (esim. hyvä hallintotapa) tai ohjeisiin liittyvät kommentit

Tässä voit kommentoida yhdistyslakia siltä osin kuin asiaa ei ole käsitelty työryhmän mietinnössä.

15. Uusi toimintaryhmälaki

Työryhmän ehdotuksen mukainen uudessa laissa säänneltävä toimintaryhmä on yhdistystoiminnalle vaihtoehtoinen kansalaistoiminnan organisointimuoto. Toimintaryhmä edistää yhteisen aatteellisen tarkoituksen toteutumista. Tarkoituksena ei voi olla voiton tai muun taloudellisen edun hankkiminen siihen osalliselle.

Toimintaryhmän sisäisissä suhteissa on laaja sopimusvapaus – ei esim. pakollista hallitusta eikä jäsenten kokousta. Toimintaryhmän sisäinen viestintä ja päätöksenteko voidaan toteuttaa siten esim. some-palvelussa.

Toimintaryhmä syntyy rekisteröinnillä (PRH:een toimintaryhmärekisteri). Rekisteröinti on määräaikainen (3 vuotta). Jos rekisteröintiä ei uusita, toimintaryhmä poistetaan rekisteristä.

Rekisteröity toimintaryhmä on oikeushenkilö. Toimintaryhmällä on ainakin yksi edustaja, jolla voi edustaa ryhmää kaikissa toimissa. Toimintaryhmän puolesta toiminut ja tointa koskevaan päätökseen osallistunut ryhmän edustaja ja jäsen vastaavat henkilökohtaisesti, jos velkoja ei saa suoritusta toimintaryhmältä. Ryhmän edustaja ja jäsen voivat milloin tahansa erota.

Toimintaryhmän kevennetty tilinpito (ks. Edellä kysymys 11. pienistä yhdistyksistä), jos tuotot enintään 30 000 €/v eikä muuta säännöissä tai päätetty. Toimintaryhmälakiin lisäksi säännökset oikeuspaikasta, toimintaryhmän edustajan vahingonkorvausvelvollisuudesta, toimintaryhmän purkamisesta, konkurssista, muuttamisesta rekisteröidyksi yhdistykseksi ja rangaistusvastuusta.

- Kannatan sellaisenaan
- Kannatan muutettuna
- Vastustan
- **Ei kantaa**
- Muu ehdotus, mikä?

Perustelut: Suomessa toimii yli 700 rekisteröityä partioyhdistystä eli lippukuntaa ja uusia perustetaan jatkuvasti. Partiolippukunnissa vastuutehtävissä toimivat (usein nuoret) vapaaehtoiset.

Kansalaistoiminnan sääntelyn olisi partion näkökulmasta hyvä olla selkeää. Suomen Partiolaiset katsoo, että yhdistyksen perustaminen on suhteellisen helppoa ja sitä on syytä edelleen helpottaa sujuvoittamalla PRH:n toimintamalleja ja neuvontapalveluja sekä tarkastelemalla rekisterimaksuja. Myös tässä mietinnössä esitetty yksinkertaisen kirjanpidon salliminen helpottaisi pienten yhdistysten hallinnollista työtä. Pohdimme, aiheuttaako erillisen toimintaryhmän kirjaaminen lakiin sekavuutta ja voi johtaa epäselviin tilanteisiin vastuunjaon ja velvollisuuksien suhteen. Mietimme, voisiko yhdistystä perustettaessa määritellä esimerkiksi säännöissä yhdistyksen toimivan vain määräjän ilman, että yhdistystä pitäisi erikseen lakkauttaa, jos se on perustettu vain tiettyä ajallisesti määriteltyä tarkoitusta varten.

16. Mietinnön yleisperusteluiden kommentit

Tässä voit kommentoida työryhmän mietinnön yleisperusteluita

Yleisperustelut sisältävät työryhmän

- selvitykset yhdistyslainsäädännön sisällöstä ja yhdistyskäytännöstä, muusta yhteisöläinsäädännöstä vastaavien asioiden osalta ja yhdistystoiminnan sääntelyn ulkomaiden lainsäädännössä,
- arvion nykytilasta ja toimeksiannon mukaiset tavoitteet,
- määrittämät sääntelyvaihtoehdot, arvion vaihtoehdoista ja työryhmän ehdotuksen yleiset perustelut kunkin asian osalta, sekä
- ehdotuksen riippuvuuden muista hankkeista ja suhteen valtion talousarvioesitykseen

Muut kommentit

Voitte kirjoittaa muut kommentinne alla olevaan tekstikenttään

Kommentti: Kannatamme mietinnön ehdotusta hallituksen päätöksenteon selventämisestä ilman kokousta. Pidämme järjestöjen toiminnan kannalta hyvänä, että järjestö voi sääntöjen ja menettelytapojensa puitteissa yksinkertaistaa ja nopeuttaa esimerkiksi hallinnollisia päätöksiä. Yksimielisten päätösten tekeminen dokumentoidusti helpottavat järjestöjen operatiivista työtä.

Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry
Kaisa Leikola, toiminnanjohtaja
Siiri Somerkero, puheenjohtaja